

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegovačko-neretvanska županija/kanton

OPĆINA PROZOR-RAMA

Služba za razvoj, poduzetništvo, obrt i financije

Prozor-Rama, Kralja Tomislava bb, tel./fax.: +387 36 771 912; 771 342; e-mail: razvoj@prozor-rama.org

INFORMACIJA O STANJU GOSPODARSTVA I OBLASTI
ZAPOŠLJAVANJA
U OPĆINI PROZOR-RAMA

Prozor-Rama, 30.05. 2017.godine

Sadržaj

I. UVOD.....	3
II. PREGLED I STANJE PO POJEDINIM POKAZATELJIMA	3
1. Broj i struktura poslovnih subjekata na području općine Prozor-Rama iz Registra izdanih Rješenja/Odobrenja za osnivanje radnji ili obavljanje različitih djelatnosti za pravne i fizičke osobe sa 31.12.2016.god.....	3
2. Tržište radne snage.....	6
3. Prosječna neto plaća.....	6
4. Umirovljenici.....	7
5. Prometna infrastruktura.....	7
6. Razina razvijenosti.....	8
III. AKTIVNOSTI, MJERE I PROJEKTI ZA POBOLJŠANJE STANJA U OBLASTI GOSPODARSTVA U OPĆINI PROZOR – RAMA.....	8
1. Strateški projekti i razvojni program na razini općine Prozor – Rama	9
2. Provedbeni projekti i razvojni programi	9
3. Projekti, programi i provedbene aktivnosti za naredni period	10
IV. ZAKLJUČAK	11

I. UVOD

Informacija o stanju gospodarstva, zaposlenosti i nezaposlenosti u općini Prozor-Rama, analizira strukturu poslovnih subjekata (pravne i fizičke osobe), razvrstanih po djelatnostima.

Analiza makroekonomskih pokazatelja (tržište radne snage, prosječna neto plaća, vrste i broj isplaćenih mirovina, porezni prihodi po glavi stanovnika) temelj su za dobivanje značajnog podatka o stanju razvijenosti općine Prozor-Rama u Hercegovačko-neretvanskoj županiji i Federaciji BiH.

II. PREGLED STANJA PO POJEDINIM POKAZATELJIMA

1. Broj i struktura poslovnih subjekata na području općine Prozor-Rama iz Registara izdanih Rješenja/Odobrenja za osnivanje radnji ili obavljanje različitih djelatnosti za pravne i fizičke osobe sa 31.12.2016. god.

1.1. 205 izdanih Rješenja/Odobrenja za osnivanje radnji ili obavljanje različitih djelatnosti za fizičke osobe od čega je:

- 30 trgovačkih radnji
- 34 ugostiteljske radnje
- 102 obrta i srodne djelatnosti kao osnovno zanimanje, od kojih su 54 poljoprivredne djelatnosti
- 39 obrta i srodnih djelatnosti koje se vode kao dopunskih djelatnosti.

1.2. 111 Rješenja/odobrenja za vršenje prijevoza stvari i roba za osobne potrebe fizičkih osoba u okviru prethodno registrirane djelatnosti (trgovina, ugostiteljstvo, obrt i srodne djelatnosti, poljoprivredi ili na temelju upisa u Registar poljoprivrednih gospodarstava ili klijenata).

1.3. 87 pravnih osoba kojima su izdana Rješenja za različite vrste djelatnosti o ispunjavanju uvjeta za rad, za obavljanje djelatnosti ili su dostavili obavijest o početku obavljanja djelatnosti na području naše Općine.

1.4. Na području naše Općine, obavlja se značajan broj djelatnosti kao što su : priređivanje igara na sreću, pilane, sportske/zdravstvene/ određene turističke i ugostiteljske djelatnosti, autoškole, različite udruge i dr.. za koje Općine ne izdaju odobrenja za rad iz razloga što isključiva nadležnost nad istima pripada nadležnim županijskim i federalnim ministarstvima.

Tablica:1 Tabela pregled obrta i srodnih djelatnosti kako se vode u registru izdanih odobrenja (fizičke osobe) općine Prozor-Rama na dan 31.12.2016:

Struktura poslovnih subjekata obrta i srodnih djelatnosti/ osnovno i dopunsko zanimanje	Osnovno zanimanje 31.12.2016	Dopunsko zanimanje 31.12.2016
- Frizerski salon	1	0
- Krojačka radnja	1	0
- Kemijska čistionica	1	0
- Staklorezačka radnja	1	0
- Zidarsko fasaderska djelatnost	6	0
-Instalaterska djelatnost	1	0
- Pržionica kave	0	1
- Foto-video	0	1
- Vulkanizerska radnja	3	1
- Videoteka	0	
- Računovodstveni servis	1	3
- Kamenorezačka djelatnost	1	0
- Građevinska uslužna djelatnost	3	0
- Bravarska radnja	3	0
Elektroinstalater	0	1
- Građevinsko-uslužna djelatnost	3	0
- Proizvodnja proizvoda od plastike	1	0
- Pekarske radnje	4	0
- Internet klub	1	0
- Tradicijski i stari obrt	9	3
- Poljoprivredne djelatnosti	53	15
- Proizvođač rakije	1	0
- Autoprijevoznačka djelatnost	7	1
Popravak komunikacijske opreme	0	1
Elektroinstalacijski radovi i usluge zaštite	0	1
Vjetroelektrana	0	1
Optika	0	1
Urarsko-zlatarsko-filigranska radnja	0	1
Održavanje i popravak kompj. opreme	1	0
Solarne elektrane	0	8
UKUPNO: osnovne + dopunske djelatnosti	102	39

Izvor podataka: Registar izdanih odobrenja općine Prozor-Rama.

Služba za Razvoj, poduzetništvo, obrt i financije kontinuirano provodi aktivnosti u svezi kontrole rada gospodarskih subjekata tj. usklađivanja stvarnog stanja na terenu s stanjem u registru izdanih odobrenja i vrši objave po službenoj dužnosti gospodarskih subjekata koji duže vrijeme ne obavljaju djelatnost sukladno izdanom odobrenju.

Do značajnijih promjena u broju registriranih poslovnih subjekata (fizičke osobe) došlo je u periodu 2012.-2016.. godine, kada je objavljeno ukupno 371 poslovni subjekt, uglavnom po službenoj dužnosti, jer su isti postojali samo fiktivno (imali registraciju), a duže vrijeme na terenu, sukladno registraciji ne obavljaju nikakvu djelatnost.

Tablica 2: Pregled objavljenih poslovnih subjekata (fizičkih osoba) 2012.-2016.

Godine obrade podataka	Trgovina po zahtjevu/službeno		Ugostiteljstvo po zahtjevu/službeno		Obrt i srodna djelatnost po zahtjevu/službeno		Poljoprivreda po zahtjevu/službeno		Ukupno po zahtjevu/službeno	
2012	3	7	11	15	5	6	6	5	25	33
2013	3	25	5	18	6	35	2	3	16	81
2014	5	0	5	1	7	62	3	54	20	117
2015	1	12	11	5	4	15	2	7	18	39
2016	0	1	6	3	6	6	-	-	12	10
Ukupno	12	45	38	42	28	124	13	69	91	280

Od podataka o stanju i korištenju energije iz obnovljivih izvora (male hidrocentrale, sunčeva energija, energija vjetra) izgrađenih ili u fazi izgradnje (poslovnih subjekata) na prostoru naše Općine, od kojih neki posluju kao d.o.o. a neki kao obrt, važni za ovu informaciju su:

- dodijeljeno je sedam (7) koncesija za korištenje voda, vodotoka rijeka u našoj Općini za izgradnju malih hidrocentrala od čega su tri (3) u proizvodnom procesu el. energije, a preostale četiri (4) su u različitim postupcima ishođenja potrebitih suglasnosti i dozvola.,
- Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede HNŽ-a, je nakon provedenog postupka dodjele koncesije za korištenje voda, vodotoka rijeke Rama i javnog vodnog dobra za proizvodnju električne energije, izgradnjom 5 (pet) MHE u nizu potpisalo Ugovor o dodjeli predmetne koncesije sa poduzećem Ecco-Crima d.o.o. Lug.,
- deset (10) solarnih elektrana je već u proizvodnom procesu električne energije od čega su četiri (4) instalirane snage oko 150 kW, a šest (6) instalirane snage oko 23 kW.,
- dvije (2) solarne elektrane su u završnoj fazi izgradnje, instalirane snage oko 23 kW.,
- nakon provedenih istraživanja, mogućnosti iskorištenja energije vjetra na lokalitetu Proslapska planina, pokrenuti su postupci ishođenja dozvola (urbanistička i građevinska) za izgradnju šest (6) vjetroelektrana instalirane snage svaka oko 23 kW.

2.Tržište radne snage

Praćenje zaposlenosti od strane zavoda za statistiku FBiH vodi se, iz godine u godinu, po različitim metodologijama, zato se dolje prikazani podatci trebaju uzeti s velikom rezervom te se podatak o stvarnom broju uposlenih treba posebno izračunavati na osnovu svih dostupnih izvješća.

Tablica broj 3: Pregled prosječne zaposlenosti i prosječne evidentirane nezaposlenosti:

Godina	Prosjeak zaposlenosti po statističkom biltenu	Prosjeak zaposlenosti po izračunu	Prosjeak evidentirane nezaposlenosti
2016	1184	1330	1952
2015	1166	1310	1981

2014	1153	1290	1990
2013	1051	1269	1917

Izvor podataka : Služba za zapošljavanje HNŽ/K, -statistički bilteni i izvješća*.

Tablica broj 4: Procjena ukupnog broja stanovništva, radno sposobnog, aktivnog stanovništva i stupanj zaposlenosti i nezaposlenosti u Federaciji BiH, HNŽ/K i općini Prozor-Rama u 2016. .

Općina	Stanovništvo	Zaposlenost	Nezaposlenost	Radno sposobno stanovništvo	Aktivno stanovništvo	Stupanj zaposlenosti %	Stupanj nezaposlen/radna snaga. %	Stupanj nezaposlen/ aktivno st. %
Federacija BiH	2.206.231	457.974	372.207	1.556.536	830.181	55,2	44,8	23,9
Ukupno HNŽ/K	219.395	48.068	33.327	151.314	81.395	59,1	40,09	22,0
Prozor-Rama	14.280	1.184	1.980	9.677	3.164	37,4	62,6	20,5

Izvor podataka: Federalni zavod za programiranje razvoja

3. Prosječna neto plaća

Tablica broj 5: Prosječna neto plaća u 2016. godini

Općina	Prosječna neto plaća u KM	FBiH = 100
Prozor-Rama	880	104,9

Obrada podataka : Federalni zavod za programiranje razvoja

4. Umirovljenici

Tablica broj 6: Broj umirovljenika i iznos sredstava za mirovine u 2016. godine

Naziv općine	Vrste mirovine						Ukupno	
	Starosne		Invalidske		Obiteljske			
	Ukupno		Ukupno		Ukupno			
	Broj	Iznos	Broj	Iznos	Broj	Iznos	Broj	Iznos
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Prozor- Rama	644	246.051,95	215	63.927,36	443	122.649,08	1302	432.628,39

Izvor podataka : Federalni Zavod za mirovinsko i invalidsko osiguranje

Tablica broj 7: Prosječna isplaćena mirovina u 2016. godini

Naziv općine	Broj zaposl. na 1 umirovljenika	Ukupna prosječna mirovina KM	Prosječna starosna mirovina KM	Prosječna invalidska mirovina KM	Prosječna obiteljska mirovina KM
Prozor-Rama	0,9	332,28	382,07	297,34	276,86

Obrada podataka : Federalni zavod za programiranje razvoja

Korisni za ostale analize mogu biti i podaci o izvozu i uvozu općine Prozor – Rama:
 Tablica broj 8: Vanjsko trgovinska razmjena u F BiH općini Prozor-Rama za 2016. god.

Općina	Uvoz u 000 KM	Učešće u uvozu u %	Izvoz u KM	Učešće u izvozu u %	Pokrivenost uvoza izvozom%	Saldo robne razmjene KM
Prozor-Rama	3.949	0,04	6.534	0,10	165,46	2.585

Obrada podataka : Federalni zavod za programiranje razvoja

5. Prometna infrastruktura

Tablica broj 9: Prometna infrastruktura općine Prozor-Rama u 2016.god.

Naziv općine	Površina u km ²	Magistralni putovi	Regionalni putovi	Ukupno Magistralni + Regionalni	Lokalni putovi
Prozor-Rama	477	53	51	104	371

Izvor podataka : Federalni Zavod za statistiku

Obrada podataka : Federalni Zavod za programiranje razvoja

6. Razina razvijenosti

Tablica broj 10: Stupanj razvijenosti općine Prozor-Rama u 2016. godini

Općina	Stupanj zaposl. u %	Stupanj nezap. u %	Broj učen. OŠ+ SŠ na 1000 stan	Porezni prihodi po glavi stanov nika	Odsut stan. %	Federacija BiH = 100					Indeks razvije nosti
						Stupanj zap.	Stupanj nez.	Broj učeni ka na 1000 st	Porezni prih. po gl. st.	Odsut. stanov	
Prozor- Rama	2015/7,5	62,9	98	64	-21,6	39,0	64,4	82,0	51,3	59,7	59,3
	2016/12,2	62,6	102	84	-29,7	41,6	60,4	83,0	53,6	51,8	58,1

Obrada podataka : Federalni Zavod za programiranje razvoja.

Općina Prozor – Rama sa indeksom razvijenosti (58,1) se ubraja u red nedovoljno razvijenih Općina u F BiH s općinama iz okruženja: (Bugojno(65,2), Kupres (60,9), Jajce 55,5...). Ovdje treba uzeti u obzir činjenicu da metodologija prikupljanja statističkih podataka nije usklađena sa stvarnim stanjima, posebno u oblasti zaposlenosti i u oblasti bruto društvenog proizvoda, što iskrivljuje i sliku o razvijenosti.

Nedovoljno razvijene općine su koje imaju indeks razvijenosti između 50% i 75% prosjeka Federacije BiH.

Napominjemo da vrijednosti proizvodnje koje ostvaruju poslovni subjekti koji imaju sjedište izvan općine Prozor – Rama a proizvodnju u općini Prozor – Rama, pripisuju mjestima gdje imaju sjedište, a ne Prozoru – Rami u kojoj ostvaruju proizvodnju. Radi se o posebno značajnoj proizvodnji električne energije. U slučaju prikazivanja ove proizvodnje po mjestu stvarnog ostvarivanja proizvodnje, pokazatelji za općinu Prozor – Rama bili bi daleko povoljniji.

III. AKTIVNOSTI, MJERE I PROJEKTI ZA POBOLJŠANJE STANJA U OBLASTI GOSPODARSTVA U OPĆINI PROZOR - RAMA

Zbog ukupnog stanja u oblasti zaposlenosti i zapošljavanja kao i nekih njegovih trendova rasta u negativnom smislu, općina Prozor-Rama, kroz različite mjere i provedbene aktivnosti, nastoji pomoći malim i srednjim gospodarskim subjektima, prije svega zadržati postojeći broj uposlenih i poboljšati uvjete za nova zapošljavanja.

Izdvajaju se vlastita proračunska sredstva (programi poticajnih mjera u gospodarstvu i poljoprivredi, kapitalna ulaganja, edukacija i dr.), traži se i koristi sudjelovanje viših razina vlasti te domaćih i inozemnih ulagača.

Općina Prozor-Rama, kroz realizaciju utvrđenih strateških projekata, razvojnih programa i mjera na ključnim područjima (od čega su neki u fazi realizacije a neki u pripremi) očekuje značajniji razvitak gospodarskog sektora u narednom periodu i otvaranje novih radnih mjesta.

1. Strateški projekti i razvojni programi na razini općine Prozor - Rama:

- Realizacija Strategije razvoja općine Prozor-Rama 2011.-2020. godine,
- Prostorni Plan općine Prozor-Rama 2010.-2020.,
- U proceduri je izmjena Regulacijskog Plana centar Prozor,
- U proceduri je Regulacijski Plan za Šćit i Pograđe.
- Izgradnja infrastrukture (putovi, vodovod, rasvjeta) u funkciji razvoja poslovne infrastrukture,
- Poticajne mjere za investitore i poslodavce koji svojim programima i aktivnostima doprinose povećanju broja uposlenih na području općine "Program poticaja za zapošljavanje".

U okviru ove mjere potaknuto je zapošljavanje i u javnom i u realnom sektoru. Sveukupan broj novouposlenih u javnom i realnom sektoru 01.10.2008. – 30.5.2016 je 368 osoba, od toga 132 u javnom sektoru a 236 u realnom sektoru. Od uposlenih u realnom sektoru njih 200 je uposleno kroz Program poticaja za zapošljavanje.

2. Provedbeni projekti i razvojni programi u Prozoru – Rami u tijeku:

- Realizacija velikog projekta: „Izgradnja vodovoda za naselja obodom Ramskog jezera, rekonstrukcija i izgradnja gradske vodovodne i kanalizacijske mreže”:
- završena je izgradnja vodovoda za naselja oko Ramskog jezera,
- u tijeku je izgradnja vodovoda za naselja Gmići, Borovnica i Paljike,
- u tijeku je žalbeni postupak provedenog natječaja za izgradnju vodovoda za naselja Ometala, Lapsunj, Šlimac, Družinovići i zamjena transportnog azbestnocementnog cjevovoda Krča-Međugorje,
- u pripremi je natječaj za rekonstrukciju crpne stanice Krupić, klornu stanicu Krča i nadzor za upravljački sustav SCADA,
- u završnoj fazi je izgradnja-vodovoda naselja Gračac,
- urađena je projektna dokumentacija vodosnabdijevanje Uzdola.,
- izgradnja vodovoda za Periće i Duge je dijelom završen, urađen bazen i mreža za Periće a ostaje za izgraditi mrežu za Duge.
- radi se i na izgradnji suvremenog pročistača otpadnih voda, izgradnja puta kao prilaza budućem pročistaču.

- Prekogranična suradnja: Interreg IPA Croatia- Bosnia and Herzegovina-Montenegro 2014-2020:
 - Aplicirali, zajedno sa Agencijom za lokalni razvoj, projekt prekogranične suradnje sa Republikom Hrvatskom : Zajednički zaveslaji („Rowing centers – Joint waves“). Ovaj projekt je rangiran kao 6. na listi prihvatljivih projekata, te se tijekom 2017. očekuje odobravanje najvećeg dijela sredstava.
 - - Aplicirali, zajedno sa Agencijom za lokalni razvoj i Domom zdravlja Rama, projekt prekogranične suradnje sa Republikom Hrvatskom- Pomoć i njega bez granica - Poboljšanje kvalitete zdravstva, socijalne skrbi i programa cjeloživotnog učenja u zapadnoj Bosni i Hercegovini i Dalmaciji („Support and care without frontiers“). Ovaj projekt nije ocijenjen kao prihvatljiv.
- Nastavljaju se projekti izgradnje putne infrastrukture:
 - Realizacija projekata izgradnje i rekonstrukcije lokalnih putova i cesta. U izgradnji ili pripremi za izgradnju je veliki broj lokalnih putnih pravaca.
 - Za dio puta R418 dionica Prozor – Varvara obavljeni razgovori sa Ministrom prometa i veza HNŽ/K, dogovoreno sudjelovanje Općine sa 30% potrebnih sredstava. Očekuje se izdvajanje sredstava iz HNŽ/K.
 - Vršiti se ili se priprema rekonstrukcija nekoliko gradskih ulica.
 - Nastavlja se uređenje suvremenog kružni tok na južnom ulazu u Prozor (urađen 2016 godine zajedničkim sredstvima proračuna općine Prozor – Rama i Uprave za ceste FBiH).
- Nastavlja se izgradnja objekata od kapitalnog značaja:
 - Nastavlja se izgradnja Doma za starije i nemoćne osobe,
 - Nastavlja se izgradnja zgrade Općine,
 - Nastavlja se izgradnja Gradske mrtvačnice
 - Nastavlja se izgradnja gradske Zelene tržnice,
 - Dovršava se uređenje novoizgrađene zgrade za srednjoškolska zanimanja,
- Realiziraju se projekti iz oblasti zaštite i uređenja okoliša:
 - Traži se poništenje okolišnog dopuštenja za rad HE Rama, zbog neprihvatanja projekata zaštite i uređenja okoliša koji su trebali biti sastavni dio okolišnog dopuštenja,
 - Provedba lokalnog ekološkog akcijskog plana (LEAP)
 - Provedba Programa „Prošireno prikupljanje otpada”,
 - Urađen Projekt zatvaranja i sanacije općinske deponije“Duška kosa“
 - Urađen Glavni projekt izgradnje sortirnice otpada i reciklažnog dvorišta,
- Realiziraju se projekti iz oblasti poljoprivrede, turizma i industrije:
 - Provedba Programa poticaja za zapošljavanje,
 - Projekti razvoja poljoprivrede: potpore animalnoj proizvodnji, potpore biljnoj proizvodnji, subvencija kamata na kredite za poljoprivredu, organiziranje Sajma Dani šljive, ostale potpore,
 - Projekti edukacije po raznim temama,
 - Projekti razvoja turizma - implementacija: Projekti prekogranične suradnje “ Od jezera do jezera” i “Staza Gospe Sinjske”
 - Arheološka istraživanja lokaliteta Gradac – Ljubunci – Uzdol, sa ciljem očuvanja i vrednovanja povijesne baštine i sa ciljem korištenja u turističke svrhe,
 - Jačanje kapaciteta Agencije za lokalni razvitak općine Prozor – Rama

- Aktivnosti na aktiviranju postojećih tvorničkih kapaciteta kroz pregovore sa zainteresiranim ulagačima,
- Zajedničke aktivnosti i inicijative Vijeća za konkurentnost općina: Prozor– Rama, Konjic, i Jablanica oko poticanja poljoprivrede te malog i srednjeg poduzetništva i sa razine Hercegovačko neretvanske županije/ kantona.

3. Projekti, programi i provedbene aktivnosti za naredni period:

- Nastavak realizacije svih ranije započetih projekata
- Kreiranje i realizacija novih infrastrukturnih projekata koji će popraviti uvjete za poduzetničke projekte i popravljati opći izgled i ugled Prozora - Rame
- Pribavljanje sredstava kroz sudske sporove kojima je cilj pravičnije uvažavanje općine Prozor – Rama i poštivanje zakonskih propisa: novi spor protiv Elektroprivrede HZ HB vrijedan oko 4 milijuna KM, spor protiv Elektroprivrede BiH vrijedan oko 4 milij. KM.,
- Davanje potpore razvojnim projektima lokalnih poduzetnika i projektima drugih potencijalnih investitora sa ciljem povećanog zapošljavanja u općini Prozor – Rama,
- Nastavak aktivnosti na uređenju poslovnih zona i zona turizma,
- Nastavak aktivnosti na promociji općine Prozor – Rama sa povoljnim poslovnim okruženjem,
- Nastavak aktivnosti oko arheoloških istraživanja lokaliteta na području Općine, sa ciljem očuvanja povijesne baštine i korištenja u turističke svrhe.

IV. ZAKLJUČAK

Imajući u vidu da gospodarski razvoj u velikoj mjeri zavisi od razvoja malih i srednjih poduzeća, realizacijom planiranih razvojnih projekata, programa i provedbenih aktivnih mjera, omogućit će se :

- razvoj ruralnih područja i poboljšanje životnih uvjeta na selu,
- poboljšanje uvjeta za jačanje konkurentne sposobnosti i razvoj postojećih i otvaranje novih malih i srednjih poduzeća
- povećanje zaposlenosti kroz jačanje postojećih i otvaranje malih i srednjih poduzeća
- smanjenje dugoročne i strukturne nezaposlenosti

Svi navedeni programi, projekti i mjere koji su u tijeku realizacije i koji se planiraju realizirati usklađeni su sa Strategijom razvoja općine Prozor – Rama 2011. – 2020. godina.

Za uspješnu realizaciju započetih i pokretanje novih projekata potrebna je potpora od svih sudionika javnog života u općini Prozor – Rama, pa i svih žitelja ove općine. Ovo posebno dolazi do izražaja sagledavanjem statusa koji Bosna i Hercegovina ima u svijetu. Naime, Bosna i Hercegovina je zadnja u Europi, a 81. na svjetskoj ljestvici po lakoći poslovanja, što ukazuje na činjenicu da se od viših razina doista ne može puno očekivati, te je nedostatke na razini države potrebno nadomjestiti većim angažmanom na lokalnoj razini.

Služba za razvoj, poduzetništvo, obrt i financije
Josip Juričić, Rukovoditelj Službe